

KAYNAŞTIRMA SINIFLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN KAYNAŞTIRMA BECERİLERİNİ GERÇEKLEŞTİRME DURUMLARININ SAPTANMASI

Yard. Doç. Dr. Ahmet Yıkımsı
AİBÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

Yard. Doç. Dr. Mehmet Bahar
AİBÜ Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü

Özet

Bu çalışmanın amacı ilköğretim düzeyinde kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırmada yerine getirmesi gereken becerileri yerine getirme durumlarını ortaya koymaktır.

Bu araştırmada niteliksel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri 2001-2002 öğretim yılında Ankara ili Mamak ilçesinde kaynaştırma sınıflarında çalışan 15 öğretmenden toplanmıştır. Verilerin toplanmasında öğretmenlerle görüşme tekniğı kullanılmıştır.

Araştırma bulguları, kaynaştırma sınıfında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerinden olan uzmanlara danışma becerileri ile ilgili olarak herhangi bir çaba ortaya koymadıklarını ve uzman desteğı almadıklarını, eğitsel amaç saptamada, öğretimi desenleme ve uygulamada, öğretimi destekleyici ve kolaylaştırıcı etkinliklerde bulunmada, engelli öğrencilerin diğer öğrencilerle etkileşimini sağlamada, öğretimin etkililiğini değerlendirme için çeşitli değerlendirme araç ve süreçlerine yer vermede yetersiz olduklarını ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Kaynaştırma sınıfı, öğretmen, kaynaştırma becerisi.

Abstract

In this study it was aimed to determine whether teachers who work on primary teaching mainstreaming classrooms performed the mainstreaming skills or not. The data of the research were collected in 2001-2002 teaching session in Mamak, in Ankara. Qualitative research method was used in which fifteen teachers who work in the mainstreaming classrooms were interviewed.

The findings showed that i) teachers who work in the mainstreaming classrooms did not spend any effort regarding advising to experts as well as any support about the mainstreaming skills ii) they were inadequate in terms of determining educational purposes, designing and applying instruction, doing actions that support and facilitate instruction, having ability to interact the able and unable students, using different assessment tools that evaluate the effectiveness of the instruction.

Keywords: Mainstreaming classroom, teacher, mainstreaming skill.

1. GİRİŞ

Kaynaştırma, özel gereksinimli çocukların toplum içinde bağımsız yaşama becerilerini kazanmalarına katkı sağlayan eğitim ortamları arasında demokratik eğitim uygulamasına örnek bir eğitim düzenlemesi olarak görülmektedir. Değişik tanımları yapılmış olan kaynaştırma; özel gereksinimli öğrencilerin normal akranlarıyla aynı eğitim ortamını paylaşmalarını, gerektiğinde hem sınıf öğretmenine hem de özel gereksinimli öğrenciye destek özel eğitim hizmetlerinin sunulmasını içermektedir (Kırcaali- İftar, 1992; Batu, 2000).

Kaynaştırmanın destek özel eğitim hizmetleriyle beslenmesi sonucunda özel gereksinimli öğrencilere, onlarla aynı ortamı paylaşan normal öğrencilere, öğretmenlere ve ailelere yararları bulunduğu bilinmektedir (Eripek, 1986; Kırcaali- İftar, 1998; Batu, 2000).

Kaynaştırmanın başarıya ulaşması, diğer bir deyişle özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarından yeterince yararlanabilmeleri eğitim ortamında bulunması gerekli bazı özelliklere bağlı olmaktadır (Kırcaali-İftar ve Uysal, 1999). Kaynaştırma uygulamasına yer verilen okuldaki yönetici, öğretmen ve yardımcı personelin kaynaştırmayı benimseyip kendi üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri, kaynaştırma sınıfının hazırlanması, eğitim programlarının bireyselleştirilmesi ve etkili sınıf yönetimi tekniklerinin kullanılması kaynaştırmayı etkileyen eğitim ortamı özellikleri arasında yer almaktadır (Kırcaali- İftar, 1998; Batu, 2000).

Eğitim ekibi içinde yer alan ve kaynaştırma sınıfında görev yapan öğretmenlerin (okul öncesi öğretmeni, sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni olabilir) kaynaştırılmış öğrencilere ve kaynaştırmaya yönelik tutumları, kaynaştırma ile ilgili bilgi ve becerileri kaynaştırmanın etkili olmasına katkı sağlamaktadır (Kırcaali- İftar, 1998; Batu, 2000; Uysal, 1995). Bununla birlikte öğretmenlerin kaynaştırma becerileri konusunda yetiştirilmiş

olmaları ve bu becerileri sergilemeleri kaynaştırmanın özel gereksinimli çocuklar için etkili olmasına katkı sağlamaktadır (Weakley & Mizen, 1983; Whitworth, 1997).

Kaynaştırma becerileri Redden (1978) tarafından;

- 1) Kaynaştırma öncesinde kaynaştırma sınıfını kaynaştırma öğrencisini hazırlama,
- 2) Kaynaştırılan öğrencinin gereksinimlerini ve amaçları belirleme,
- 3) Kaynaştırılacak öğrenci için öğretimi desenleme,
- 4) Öğretimi uygulama,
- 5) Öğretimi destekleyici ve kolaylaştırıcı etkinliklerde bulunma,
- 6) Öğretimin etkililiğini değerlendirme şeklinde belirlenmiştir.

Kaynaştırma becerileri farklı şekillerde de belirlenebilmektedir. Redden tarafından belirlenen kaynaştırma becerileri Kırcalı-iftar (1992) tarafından içeriklerinde bazı uyarılma ve eklemeler yapılarak aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Bu beceriler;

- 1) Uzmanlarla gerçekleştirilen kaynaştırmaya yönelik danışmanlık çalışmaları,
- 2) Kaynaştırma öncesinde kaynaştırma sınıfını kaynaştırma öğrencisini hazırlama,
- 3) Kaynaştırılacak olan öğrencinin gereksinimlerini ve işlevde bulunma düzeyini belirleme,
- 4) kaynaştırılacak öğrenci için eğitsel amaçları belirleme,
- 5) Kaynaştırılacak öğrenci için öğretimi desenleme ve uygulama,
- 6) Öğretimi destekleyici ve kolaylaştırıcı etkinliklerde bulunma,
- 7) Kaynaştırılan öğrencinin diğer öğrencilerle etkileşimini sağlama,
- 8) Öğretimin etkililiğini değerlendirme şeklinde kümelendirilmiştir.

Kaynaştırma sınıflarında görev yapan öğretmenlerin normal çocukların eğitimine yönelik yetiştirilmektedir. Dolayısıyla onların yetiştikleri öğretmenlik programları incelendiğinde kaynaştırmayı ve kaynaştırma becerilerini içeren herhangi bir dersin yer almadığı görülmektedir. Kaynaştırma sınıfına görevlendirilmesi yapılan ya da sınıfına kaynaştırma öğrencisi yerleştirilen öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili herhangi bir hizmet içi eğitimden geçmedikleri ya da çok kısa süreli hizmet içi eğitim kurs ya da seminerlerinden geçtikleri görülmektedir. Ancak bu öğretmenlere destek özel eğitim hizmetleri sunacak bir yapılanmanın olmayışı onların destek özel eğitim hizmetlerinden yararlanamadıkları

anlamına gelmektedir. Oysa destek özel eğitim hizmetlerinden yararlanan öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine bazı becerileri kazandırmada etkili oldukları görülmektedir (Kırcaali-İftar & Uysal, 1999; Powers, 1983). Ayrıca destek özel eğitim hizmeti alan öğretmenler özel gereksinimli öğrencileri küçük düşürücü uygulamalardan uzak durmakta, onları sınıfın etkili birer üyesi haline getirmekte ve akranları ile birlikte öğrenmelerine çaba harcamaktadırlar (Weakley & Linton, 1983).

Kaynaştırma sınıflarında görev yapan öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayan öğretim süreçlerinden geçmemiş olmaları, kaynaştırma becerilerini yerine getirip getirmediği konusunda kuşku uyandırmaktadır. Ayrıca kaynaştırma sınıflarında görevlendirilen normal öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini sergileme durumlarını ortaya koyan bir çalışmaya rastlanmamış olması böyle bir araştırmanın yapılması gereksinimini ortaya koymaktadır.

1.1 Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma becerileri yerine getirme durumlarını saptamaktır.

1.2 Sınırlılıklar

- 1- Görüşmeler ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerle sınırlıdır
- 2- Görüşmeler yarı yapılandırılmış sorularla sınırlıdır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, kaynaştırma sınıflarında çalışan öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini yerine getirme durumlarını saptamak için niteliksel araştırma yöntemleri arasında yer alan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Niteliksel çalışmada durum saptamak için; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanılır ve olayların doğal ortamlarda gerçekçi, bütüncül bir yaklaşımla ortaya konmasına yönelik bir süreç izlenir. Niteliksel çalışmalarda en sık gözlem ve görüşme teknikleri kullanılır. Bu yöntemler, araştırılan konuyu ilgili bireylerin bakış açılarından görebilmeye ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapıyı ve sosyal süreçleri ortaya koymaya olanak vermesi açısından avantaj sağlamaktadır (Uzuner, 1999; Yıldırım & Şimşek, 1999). Görüşme tekniği katılımcıların dünyalarını anlama ve onların kendi yaşamlarını nasıl

anladıklarını ve yaşadıklarını tespit etmek için etkili yöntemlerden biridir (Kvale, 1996). Ayrıca, bu tür ortamlarda katılımcıları da araştırmacıyı da rahatlatarak ve katılımcıların kendilerini daha rahat ifade edebileceklerinden dolayı görüşme tekniği önerilmektedir (Bogdon & Biklen, 1992).

2.1 Çalışma Grubu

Niteliksel araştırma geleneği içinde amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılmaktadır. Amaçlı örneklemede derin bir incelemeye tabi tutulabilecek sınırlı sayıda, ancak aynı ölçüde de bilgi bakımından zengin durumların çalışılması yer almaktadır (Uzuner, 1999; Yıldırım & Şimşek, 1999). Bu düşünceden yola çıkılarak kaynaştırma uygulamasına yer verilen ve görüşme yoluyla yeterince bilgi toplanabileceği tahmin edilen Ankara ili Mamak ilçesinde yer alan iki ilköğretim okulunda görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenleri araştırmanın çalışma grubu oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmenlere ilişkin demografik özellikler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler

Öğretmenlerin				
	Cinsiyeti	Branşı	Öğretmenlikteki Hizmet Yılı	Kaynaştırmadaki Hizmet yılı
1	Erkek	Sınıf Öğretmeni	8	3
2	Bayan	Sınıf Öğretmeni	24	3
3	Erkek	Sınıf Öğretmeni	21	1
4	Erkek	Sınıf Öğretmeni	28	4
5	Erkek	Sınıf Öğretmeni	27	2
6	Erkek	Sınıf Öğretmeni	17	1
7	Bayan	Sınıf Öğretmeni	23	3
8	Bayan	Sınıf Öğretmeni	19	5
9	Bayan	Sınıf Öğretmeni	19	4
10	Bayan	Sınıf Öğretmeni	19	4
11	Erkek	Sınıf Öğretmeni	20	2
12	Bayan	İngilizce Öğretmeni	14	3
13	Bayan	Resim Öğretmeni	12	1
14	Bayan	Matematik Öğretmeni	10	1

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerden 8'inin bayan, 6'sının erkek olduğu, 711'inin sınıf öğretmeni, 3'ünün branş öğretmeni olduğu, mesleki hizmet yıllarının 8 ile 28 yıl arasında ve kaynaştırma uygulamalarındaki hizmet yıllarının 1 ile 5 yıl arasında değiştiği görülmektedir.

Kaynaştırılan öğrencilerin hepsinin zihinsel engelli olup, 3'ü kız, 11'i erkektir. Kaynaştırma öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımı incelendiğinde; ikinci sınıfta 1, üçüncü sınıfta 4, dördüncü sınıfta 1, beşinci sınıfta 5, altıncı sınıfta 1 ve yedinci sınıfta 1 öğrencinin bulunduğu belirlenmiştir. İlköğretim birinci kademedeki yer alan sınıflarda çoğunlukla sınıf öğretmenleri ile görüşülürken, ilköğretim ikinci kademedeki yer alan sınıflarda farklı branş öğretmenleri ile görüşülmüştür.

2.1 Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2001- 2002 öğretim yılı mayıs ayı içinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile doktora niteliksel araştırma dersi almış olan bir araştırmacı tarafından toplanmıştır. Araştırmacı çalışma grubunda yer alan toplam 14 öğretmenin her biri ile ayrı ayrı okulunda bulunan rehber öğretmenin odasında görüşme yapılmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler 20-30 dakikalık süreleri kapsamaktadır. Görüşme sırasında önceden hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu iki kısımdan oluşmuş; ilk bölümde öğretmenlere yönelik demografik bilgilerin yer aldığı on soru, ikinci kısımda araştırma problemiyle ilgili sekiz temel soru yer almış, her bir soru aynı zamanda araştırmanın alt problemlerini oluşturmuştur. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde sorular sırayla sorulmuş ve yanıtları teyp kasetine kaydedilmiştir. Teyp kasetine alınan veriler görüşme verileri olarak yazıya dökülmüştür. Görüşme verileri araştırmanın alt problemlerine göre düzenlenmiştir.

2.2 Verilerin Analizi

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanan veriler betimsel ve içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Toplanan veriler önce deşifre edilerek metin haline getirilmiştir. İçerik analizinde birbirine benzeyen kavramlar ve temalar bir araya getirilir ve bunlar okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize edilerek yorumlanır. Öğretmenlerin görüşme sırasında verdikleri yanıtlar bir kaç defa okunduktan sonra, açık kodlama yapılarak araştırmaya ilişkin varolan genel kategoriler belirlenmiştir. Genel kategoriler sonrasında alt kategorilere geçilmiş ve örüntüler incelenmiştir.

2.3 Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlik ve güvenirlilik için görüşme süreçlerinde elde edilen bulguların kendi içinde tutarlı olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan kavramlar anlamlı bir bütün oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen veriler görüşme

yöntemi kullanılarak toplanmış, toplanan verilerden elde edilen bulgular anlamlı bir bütün oluşturmuştur. Araştırmanın bulgularının benzer ortamlarda kolaylıkla tespit edilebileceği ve araştırmanın sonuçları araştırma sorularıyla tutarlı bulunduğundan dış geçerliği olduğu düşünülmektedir. Ayrıca araştırmada izlenen aşamalar ayrıntılı ve açık bir şekilde rapor edildiğinden ve verilerin analizi üç ayrı araştırmacı tarafından yapıp karşılaştırma yapıldığından ön yargıdan uzak bulguların ortaya konulduğundan araştırma güvenilir bulunmuştur.

3. BULGULAR

Araştırmanın bulguları olarak, kaynaştırma sınıfında görev yapan öğretmenlerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme bulguları sunulmaktadır.

Kaynaştırma sınıfında görev yapan öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenlere kaynaştırma becerilerini yerine getirme ile ilgili sekiz ayrı soru sorulmuştur. Öğretmenlerin bu sorulara verdikleri yanıtlar aşağıda yer almaktadır.

1- Öğretmenlerin “uzmanlarla ve diğer personelle, kaynaştırmaya yönelik becerilerinizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar sonunda;

- 1) Özel gereksinimli öğrenci ile ilgili bir sorun yaşandığında sadece okul rehber öğretmenine başvuruda buldukları,
- 2) Okul rehberlik servisindeki rehber öğretmenlerin kaynaştırma öğretmeniyle özel gereksinimli çocuğun sorunun çözümü konusunda ilgilenmedikleri ve yardımcı olamadıkları,
- 3) Öğretmenlerin kalabalık sınıflarda bir kişinin feda edilebileceğini düşündüklerinden dolayı uzmana gitmedikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

2- Öğretmenlerin “kaynaştırma öğrencisi sınıfınıza gelmeden önce sınıfı hazırlama çalışmaları olarak neler yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar sonunda;

- 1) Özel gereksinimli öğrencinin sınıflarına gelmeden önce onlara donların görüşünün alınmadığı dolayısıyla ve haberleri olmadığı için sınıfı hazırlamadıkları,
- 2) Sınıfta özel gereksinimli öğrenci ile ilgili bir sorun olduğunda, onun bulunmadığı bir zamanda öğretmenlerin diğer öğrencilere "sizde

başımıza böyle bir durum gelebilir, arkadaşımıza yardımcı olalım" diye sözel uyarılarda buldukları görülmüştür.

3- Öğretmenlerin "kaynaştırma öğrencisinin gereksinimi ve işlevde bulunma düzeyini belirlemek için neler yapıyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlar.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar sonunda;

- 1) Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencileri için diğer çocuklara yaptıklarından farklı bir şey yapmadıkları. Gereksinim ve işlevde bulunma düzeylerini belirlemedikleri,
- 2) Seviyesi düşük ise sınıf tekrarlamasını istedikleri,
- 3) Öğretmenlerin kaynaştırma öğrencisinin seviyelerinin belirlenmesinde normal çocuklar için hazırlanmış olan ünite dergilerinin testlerini verdikleri,
- 4) Gereksinim ve işlevde bulunma düzeylerinin bu işi daha iyi bilenler tarafından yapılmasını istedikleri ortaya çıkmıştır.

4- Öğretmenlerin "kaynaştırma öğrencisine uygun eğitsel amaç saptarken neler yapıyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlar.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar sonunda;

- 1) Amaçları oluştururken kaynaştırma öğrencisinin özelliklerini dikkate almadıkları,
- 2) Amaç yazımında ünite dergilerindeki amaçları yada daha önceki plandaki amacı aynen yazdıkları,
- 3) Oluşturdukları amaçların daha çok normal öğrencilere yönelik olduğu sonucu çıkmıştır.

5- Öğretmenlerin "kaynaştırma öğrencisine uygun öğretim desenleme ve uygulama yaparken neler yapıyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlar.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar sonunda;

- 1) Öğretimi desenlemede normal çocuklarınkinden farklı bir uygulama yapmadıkları,
- 2) Kaynaştırma öğrencileri için onların bireysel farklılıklarını dikkate alan ayrı bir plan yapmadıkları,
- 3) Seviye kümeleri yaptıkları ve kaynaştırma öğrencisini de en düşük seviyedeki kümeye yerleştirdikleri anlaşılmaktadır.

6- Öğretmenlerin "kaynaştırma öğrencisine yönelik öğretimi kolaylaştırıcı ve destekleyici çalışmalar olarak neler yapıyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlar.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar sonunda;

- 1) Pekiştireç olarak kaynaştırma öğrencisinin defterine imza atma, yıldız koyma gibi etkinliklerde buldukları, pekiştireç tarifelerine yer vermedikleri,
- 2) Alkışlıyorum, öpmek, teşekkür etmek, aferin demek, kucaklamak ve övmek gibi şeyler yaptıkları ancak bu etkinliklerin kaynaştırma öğrencisi için pekiştireç özelliği taşıyıp taşımadığını ortaya koyan çabalara yer vermedikleri,
- 3) Öğretimle ilgili sistematik kayıtlar tutmadıkları, kayıtları rehber öğretmenin tutmaya çalıştığı ve sadece sınav kağıtlarını sakladıkları anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar sonunda;

7- Öğretmenlerin “kaynaştırma öğrencisinin diğer öğrencilerle etkileşimini sağlamaya yönelik olarak neler yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar sonunda;

- 1) Teneffüste birlikte oynamaları gerektiğini söyledikleri,
- 2) Beden eğitimi dersinde oyunlara katılmalarını sağlamaya çalıştıkları,
- 3) Kaynaştırma öğrencisinin diğer arkadaşlarıyla etkileşime girmesi için sistematik çalışmalar yapılmadığı anlaşılmaktadır.

8- Öğretmenlerin “kaynaştırma öğrencisine yönelik yaptığınız öğretimi değerlendirirken neler yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlar.

Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar sonunda;

- 1) Kaynaştırma öğrencilerini de diğer öğrenciler gibi yazılı ve sözlü sınav yaptıkları,
- 2) kaynaştırma öğrencisinin ailesine sadece veli toplantısında durumunu söyledikleri,
- 3) Yazılı ve sözlüleri sınıf geçmede kullandıkları ve öğrencilerin özelliklerine uygun değerlendirme araç ve süreçlerine yer vermedikleri ortaya çıkmaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Kaynaştırmanın başarısını etkileyen çeşitli etkenler bulunmaktadır. Bu etkenlerden biri de öğretmenin kaynaştırma becerilerine sahip olması ve bunları uygulamasıdır.

Bu araştırmanın bulguları incelendiğinde öğretmenlerin uzmanlardan ırdım alma girişiminde bulunmadıkları ve sadece rehber öğretmenlerden ırlarındıkları görülmektedir. Sınıfı hazırlama becerisine sahip olamadıkları : sınıfı hazırlamadıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin gereksinimlerini :ırlayıp eğitsel amaç hazırlamadıkları, sadece diğer öğrencilere yönelik :naç yazdıkları anlaşılmaktadır. Öğretimi desenleme ve uygulamada :leneksel etkinliklerin dışına çıkamadıkları ve kaynaştırma öğrencisine :nelik uyarlamalar yapamadıkları görülmektedir. Öğretimi kolaylaştırıcı :kinliklere sistematik olarak yer vermedikleri ve öğretimsel ilerlemeleri :ıyıt etmedikleri anlaşılmaktadır. Diğer öğrencilerle etkileşim kurmada :ğrencisine yeterli desteği sağlayamadıkları, öğretimin değerlendirilmesinde :levsel değerlendirme tekniklerine yer veremedikleri anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini yerine getirememeleri ve etkili :ır kaynaştırma ortaya koyamamaları onların normal çocukların eğitimine :ınelik yetiştirilmiş olmalarına, kaynaştırma konusunda yeteli bir eğitim :ırecinden geçmemiş olmalarına ve gerektiğinde destek özel eğitim hizmeti :ıamalarına bağlanabilir.

Kaynaştırma ile ilgili eğitim sürecinden geçen öğretmenlerin :ıynaştırmanın gereklerini yerine getirdikleri (Powers, 1983) ve destek özel :ığitim hizmeti alan öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine çeşitli becerileri :ıazandırdıkları (Kırcaali- İftar, Uysal, 1999) bilinmektedir. Dolayısıyla etkili :ıır kaynaştırma için öncelikle öğretmenlerin kaynaştırma konusunda :ığitilmesi ve öğretmen eğitiminin yanı sıra destek özel eğitim hizmetlerinin :ıaygınlaştırılmasının gerekliliği görülmektedir. Ayrıca kaynaştırma :ııflarında çalışan ya da çalışacak olan öğretmenlerin kaynaştırma becerileri :ıe ilgili hizmet içi eğitim programlarından geçirilmesi bir zorunluluk olarak :ıörülmemektedir.

ÖNERİLER

- 1- Öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini sergileme durumlarını içeren bir araştırma bir sınıfta daha uzun süreli gözlemlerle yapılabilir.
- 2- Öğretmenlerin kaynaştırma becerilerini sergileme durumlarını içeren bir araştırma nicelikselsel olarak yapılabilir.
- 3- Öğretmenler kaynaştırma konulu eğitim sürecinden geçirilebilir.

KAYNAKÇA

- Batu, S. (2000). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri. **Özel Eğitim Dergisi**, 2 (4), 35-45.
- Bogdan, R. C., Biklen, S. K. (1992). **Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory Methods**. Allyn and Bacon.
- Eripek, S. (1986). Engelli Çocukların Normal Sınıflara Yerleştirilmesi "Kaynaştırma". **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1 (2), 157-168.
- Kırcaali-İftar, G. (1992). Özel Eğitimde Kaynaştırma. **Eğitim ve Bilim**, 16, 45-50.
- Kırcaali-İftar, G. (1992). Kaynaştırma Becerileri Öz- Değerlendirme Aracı. **Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 5(1-2), 119-129.
- Kırcaali-İftar, G. (1998). **Özel Gereksinimli Bireyler ve Özel Eğitim**. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları: Eskişehir.
- Kırcaali-İftar, G. & Uysal, A. (1999). Zihin Özürlü Öğrencilere Özel Eğitim Danışmanlığı Aracılığıyla Uygulanan Resimli Fişlerle Okuma Yazma Öğretiminin Etkiliği. **Özel Eğitim Dergisi**, 2 (3), 3-13.
- Kvale, S. (1996). **Interviews: An Introduction to Qualitative Research Interviewing**. California: Sage Publications.
- Powers, D. (1983). Mainstreaming And Inservice Education Of Teachers. **Exceptional Children**, 49(5), 432-439
- Uzuner, Y. (1999). **Niteliksel Araştırma Yaklaşımı: Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri**. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları: Eskişehir.
- Weakley, D. M. & Nancy, L. (1983). Guess Who's Coming to P. E. : Six Steps to More Effective Mainstreaming. **Journal of Physical Education**, 54 (8), 63-65.
- Whitworth, J. W. (1999). **A Model for Inclusive Teacher Preparation**. www.ed.wright.edu/~prenick/JournalArchives/Winter1999/whitworth.html-28k
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (1999). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayınevi.